

Prezentację przygotował:
Jan Ułanowicz kl. VII D

Żołnierze Wyklęci -
antykomunistyczny,
niepodległościowy ruch
partyzancki, stawiający opór
sowietyzacji Polski i
podporządkowaniu jej ZSRR,
toczący walkę ze służbami
bezpieczeństwa ZSRR i
podporządkowanymi im
służbami w Polsce.

Liczbę członków
wszystkich
organizacji i grup
konspiracyjnych
szacuje się na 120-
180 tysięcy osób

W ostatnich dniach II wojny światowej na terenie Polski działało 80 tysięcy partyzantów antykomunistycznych[4]. Ostatni członek ruchu oporu – Józef Franczak ps. „Lalek” z oddziału kpt. Zdzisława Brońskiego „Uskoka” – zginął w obławie w Majdanie Kozic Górnych pod Piaskami (woj. lubelskie) osiemnaście lat po wojnie – 21 października 1963 roku.

Konrowersje

Część badaczy reprezentuje pogląd głoszący, że podziemie antykomunistyczne było antysemickie i odpowiedzialne jest za mordy na Żydach. Zdaniem socjolog prof. Barbary Engelking podziemie antykomunistyczne w swojej propagandzie często posługiwało się przedwojennymi wątkami antysemickimi i stereotypem żydokomuny[29]. Według badań Instytutu Pamięi Narodowej, antysemityzm wśród Żołnierzy Wyklętych mógł być związany z dużym udziałem Żydów i osób pochodzenia żydowskiego w kierownictwie UB[30]. Historyk Maciej Korcuć wskazuje na fakt strzelania do kilkunastu żydowskich cywili przez podkomendnych Józefa Kurasia „Ognia” w okolicy Krościenka. Zaznacza, że akcja określona przez niego jako zbrodnia nie była rozkazem „Ognia”[31]. Historyk Jan Tomasz Gross podaje, że oddział Kurasia zamordował wówczas 11 osób, raniąc 7[32].

Nazwa

Uczestnicy ruchu partyzanckiego określani są jako „Żołnierze Wyklęci”, „Żołnierze drugiej konspiracji” czy jako „Żołnierze niezłomni”. Propaganda PRL określała żołnierzy podziemia niepodległościowego jako bandy reakcyjnego podziemia. Określenie „Żołnierze wyklęci” powstało w 1993 – użyto go pierwszy raz w tytule wystawy Żołnierze Wyklęci – antykomunistyczne podziemie zbrojne po 1944 r., organizowanej przez Ligę Republikańską na Uniwersytecie Warszawskim[24]. Jego autorem był Leszek Żebrowski[25]. Stanowi ono bezpośrednie odwołanie do listu otrzymanego przez wdowę po jednym z żołnierzy podziemia, w którym, zawiadamiając o wykonaniu wyroku śmierci na jej mężu, dowódca jednostki wojskowej pisze o nim: wieczna hańba i nienawiść naszych żołnierzy i oficerów towarzyszy mu i poza grób. Każdy, kto czuje w sobie polską krew, przeklina go – niech więc wyrzeknie się go własna jego żona i dziecko[26]. Termin „Żołnierze wyklęci” upowszechnił Jerzy Ślaski, publikując książkę o takim tytule[27].

Po wkroczeniu w roku 1944 roku Armii Czerwonej na terytorium Polski NKWD, NKGB i Smiersz rozpoczęły aresztowania, deportacje i terror wobec polskiej ludności cywilnej. Jeszcze w okresie okupacji niemieckiej działalność radzieckich dywersantów spadochronowych polegała głównie na tropieniu i rozszyfrowywaniu oddziałów Armii Krajowej, mordowaniu ludności wiejskiej, udzielającej pomocy Armii Krajowej, napadaniu na dwory, paleniu kościołów i likwidowaniu inteligencji polskiej. Do kontroli polskich ziem wschodnich użyto oddziały NKWD, oddziały Armii Czerwonej i miejscową milicję, rekrutującą się z czerwonej partyzantki. Przykładowo oddziały partyzantki radzieckiej im. Czapaiewa rabowały wsie w okręgu nowogródzkim. W rejonie Lidy w ciągu 3 miesięcy NKWD wymordowało 9800 osób. W Szczuczynie Nowogródzkim zamordowano 8000 osób. W Oszmianie 6000 osób. W sierpniu 1944 roku z Wilna wywieziono kilkanaście tysięcy mężczyzn do Kaługi. 35 000 aresztowanych w Wilnie deportowano do południowej części Związku Radzieckiego i na Syberię. Liczbę Polaków deportowanych z terenów byłych województw wileńskiego i nowogródzkiego do grudnia 1944 oceniano na ok. 80 000 osób. Do stycznia 1945 roku oceniano liczbę Polaków aresztowanych i wywiezionych do Związku Radzieckiego na ok. 5000 w Grodnie i ok. 10 000 w Białymstoku[8].

Działanośc

organizacje

Już w roku 1943 w związku z klęskami Wehrmachtu na froncie wschodnim dowództwo AK rozpoczęło tworzenie struktur na wypadek okupacji terytorium Polski przez Armię Czerwoną. Powstała organizacja NIE łącząca struktury cywilne i wojskowe, mająca na celu samoobronę i podtrzymywanie morale polskiego społeczeństwa w oczekiwaniu na wojnę Zachodu z ZSRR. Organizacja ta jednak została znacznie osłabiona w wyniku akcji „Burza” i powstania warszawskiego. Dodatkowym ciosem było aresztowanie dwóch najważniejszych osób w konspiracji: gen. bryg. Emila Fieldorfa i gen. bryg. Leopolda Okulickiego. 7 maja 1945 rozwiązano NIE i powołano nową organizację: Delegaturę Sił Zbrojnych na Kraj, która przetrwała kilka miesięcy i została zastąpiona Ruchem Oporu bez Wojny i Dywersji „Wolność i Niezawisłość”[7].

Na okupowanym przez Armię Czerwoną terytorium Polski, ustanawiane były komendantury wojskowe Armii Czerwonej umożliwiające działalność i terror NKWD i organizowanym przez NKWD organom Resortu Bezpieczeństwa Publicznego formalnie podporządkowanym marionetkowemu PKWN. .

Represje NKWD i bezpieki

W Rzeszowskiem w 1944 roku wśród bagien Kraskowa Włodawskiego NKWD zorganizowało obozy koncentracyjne dla oficerów Armii Krajowej i działaczy polskich z okresu okupacji niemieckiej. Pod Siedlcami w miejscowości Kruślin NKWD zorganizowało obóz koncentracyjny dla aresztowanych działaczy polskich, których umieszczono w dołach o głębokości 8 m i powierzchni 2 na 2 m, gdzie woda sięgała do kolan[12].

Ocenia się, że między listopadem 1944 roku a majem 1945 roku do obozów pracy na Syberii trafiło przynajmniej 50 tysięcy Polaków, a przynajmniej dwukrotnie więcej znalazło się w obozach utworzonych w Polsce[13].

upamiętnienie

Od 2011 roku dzień 1 marca został ustanowiony świętem państwowym, poświęconym żołnierzom zbrojnego podziemia antykomunistycznego. Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” jest obchodzony corocznie, nie jest jednak dniem wolnym od pracy. Pierwszy dzień marca jest dniem szczególnie symbolicznym dla żołnierzy antykomunistycznego podziemia – tego dnia w 1951 roku wykonany został wyrok śmierci na kierownictwie IV Komendy Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”[28].

Walki zbrojne

Akcje większości oddziałów podziemia antykomunistycznego były wymierzone w oddziały zbrojne UB, KBW, MO. Podziemie prowadziło również akcje ekspropriacyjne. Największą zorganizowaną jednostką prowadzącą na terenie powojennej Polski również regularne walki z siłami bezpieczeństwa była 6 Wileńska Brygada (WiN). Działania przeciw siłom bezpieczeństwa prowadził również m.in. wielkopolski oddział Antoniego Fryszowskiego: atak na spółdzielnię Samopomocy Chłopskiej w Wierzbinku (wrzesień 1946) i atak na spółdzielnię SCh w Mostkach (maj 1947)[19].

Do walki z polskim podziemiem Państwowy Komitet Bezpieczeństwa skierował: 47 pułków piechoty, 2 brygady artylerii ciężkiej, 18 pułków artylerii lekkiej, 5 samodzielnych dywizjonów artylerii ciężkiej, 5 pułków czołgów, 3 pułki kawalerii i jeden pułk saperów Wojska Polskiego, 2 pułki Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, 14 batalionów operacyjnych, 18 batalionów ochrony i 13 kompanii konwojowych, z Milicji Obywatelskiej skierowano łącznie 52 808 milicjantów. Ogółem do walk z podziemiem zbrojnym przeznaczono ok. 150–180 tys. żołnierzy i milicjantów. Razem z ORMO zaangażowano ponad 250 tys. żołnierzy, milicjantów i ormowców[20].

Najwyższe odznaczenia państwowe dla „Żołnierzy Wyklętych”

Stefan Korboński został pośmiertnie odznaczony Orderem Orła Białego w 1995 roku przez prezydenta Lecha Wałęsę.

Łukasz Ciepliński, August Emil Fieldorf, Wincenty Kwieciński, Franciszek Niepokólczycki, Witold Pilecki i Jan Rzepecki zostali pośmiertnie odznaczeni Orderem Orła Białego przez prezydenta Lecha Kaczyńskiego.

Za wybitne zasługi dla niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej zostali pośmiertnie odznaczeni Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski: Marian Bernaciak, Hieronim Dekutowski, Kazimierz Kamieński, Stanisław Kasznica, Władysław Łukasiuk, Stanisław Marchewka, Jan Rodowicz, Józef Rybicki, Zygmunt Szendzielarz, Jan Tabortowski, Edward Taraszkiewicz i Leon Taraszkiewicz.

Podstawowe organizacje

Armia Krajowa

Armia Krajowa Obywatelska

Armia Polska w Kraju

Delegatura Sił Zbrojnych na Kraj

Konspiracyjne Wojsko Polskie

Narodowe Siły Zbrojne

Narodowe Zjednoczenie Wojskowe

NIE

Ruch Oporu Armii Krajowej

Wielkopolska Samodzielna Grupa Ochotnicza Warta

Wolność i Niezawisłość

Wolność i Sprawiedliwość

